

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΕΤΑ 53

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

*Εκπαίδευση και Τεχνολογίες σε συστήματα εξ
αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης -
Επιστήμες της Αγωγής*

Διδάσκοντες και Διδασκόμενοι σε περιβάλλοντα
ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης:
εφαρμογές και υποστήριξη

Σοφία Παπαδημητρίου

Βασιλική Ιωακειμίδου

Ανθή Καρατράντου

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΠΑΤΡΑ 2022

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Εκπαίδευση και Τεχνολογίες σε συστήματα εξ
αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης -
Επιστήμες της Αγωγής**

**Θεματική Ενότητα ΕΤΑ 53
Διδάσκοντες και Διδασκόμενοι σε περιβάλλοντα
ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης:
εφαρμογές και υποστήριξη**

Επιστημονική επιμέλεια:

Σοφία Παπαδημητρίου,

Βασιλική Ιωακειμίδου, Ανθή Καρατράντου

1η ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Εισαγωγή στη Θεματική Ενότητα

Σοφία Παπαδημητρίου

Η βιβλιογραφική αναφορά του κειμένου είναι:

Παπαδημητρίου, Σ. (2022). Εισαγωγή στη Θεματική Ενότητα. Στο Σ. Παπαδημητρίου, Β. Ιωακειμίδου & Α. Καρατράντου (Επιμ.), *Θεματική Ενότητα ΕΤΑ53: Διδάσκοντες και Διδασκόμενοι σε περιβάλλοντα ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: εφαρμογές και υποστήριξη*. (σσ. 1 - 8). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

1. Εισαγωγή στη Θεματική Ενότητα

Καλωσορίσατε στη Θεματική Ενότητα (ΘΕ) ΕΤΑ53 «Διδάσκοντες και Διδασκόμενοι σε περιβάλλοντα ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: εφαρμογές και υποστήριξη» του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Εκπαίδευση και Τεχνολογίες σε συστήματα εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης - Επιστήμες της Αγωγής» (ΕΤΑ).

Η Θεματική Ενότητα είναι χωρισμένη σε 13 εβδομάδες μελέτης, σε κάθε μία από τις οποίες σας δίνεται το εκπαιδευτικό υλικό που καλείστε να μελετήσετε και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που καλείστε να ολοκληρώσετε.

Το εκπαιδευτικό υλικό στο οποίο στηρίζεται η Θεματική Ενότητα προέρχεται από μια σειρά άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και κεφαλαίων της διδακτορικής διατριβής:

Παπαδημητρίου, Σ., (2014). *Ο ρόλος του καθηγητή-συμβούλου και η ανάπτυξη μηχανισμού υποστήριξης του σε περιβάλλον Συνεργατικής Μάθησης στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Διδακτορική διατριβή.

<https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/38040#page/1/mode/2up>

Σημειώστε ότι οι δραστηριότητες που θα βρείτε στο εκπαιδευτικό υλικό διακρίνονται σε **δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης** και σε **δραστηριότητες αξιολόγησης**. Οι **δραστηριότητες αξιολόγησης** (στην αρίθμησή τους προστίθεται το γράμμα «Υ») αξιολογούνται. Η βαθμολογία στο σύνολό τους είναι μέρος της τελικής βαθμολογίας σας. Αφού δοθεί η απάντηση σε κάθε δραστηριότητα αξιολόγησης από εσάς, τότε μόνο θα εμφανιστεί η ενδεικτική απάντηση σε αυτήν. Στο τέλος του εκπαιδευτικού υλικού κάθε εβδομάδας μελέτης θα βρείτε ενδεικτικές απαντήσεις για τις **δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης**.

Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας πληροφοριών της 1ης εβδομάδας μελέτης (ΕΜ). Ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει το **θέμα, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και έννοιες - κλειδιά** αυτής της εισαγωγικής εβδομάδας. Για κάθε εβδομάδα μελέτης θα υπάρχει ένας αντίστοιχος πίνακας.

Σε αρκετές Εβδομάδες Μελέτης έχει προστεθεί η **Βιβλιοθήκη** σε ειδικά πλαίσια όπου περιέχονται **μελέτες περίπτωσης, παραδείγματα, σενάρια ή επεξηγήσεις** για την αντίστοιχη θεματική ενότητα. Το εκπαιδευτικό υλικό έχει εμπλουτιστεί με γραφικές οπτικές αναπαραστάσεις **πληροφοριών, δεδομένων ή γνώσεων (Infographics)** σε αρκετές Εβδομάδες Μελέτης. Τα Infographics οπτικοποιούν σημαντικές διαστάσεις του εκπαιδευτικού υλικού με συγκεντρωτική παρουσίαση σύνθετων πληροφοριών σε πιο κατανοητό τρόπο.

Εικονίδιο	Εξήγηση
	Εκπαιδευτικό υλικό / Υλικό Μελέτης
	Βιβλιοθήκη
	Δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης
	Δραστηριότητα αξιολόγησης
	Συμπεράσματα
	Φόρουμ
	Οδηγός Περαιτέρω Μελέτης
	Βιβλιογραφικές Αναφορές

Πίνακας 1.1: Επεξήγηση εικονιδίων

ΠΜΣ ΕΤΑ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΤΑ 53

Επιστημονική επιμέλεια:
Σοφία Παπαδημητρίου,
Βασιλική Ιωακειμίδου, Ανθή Καρατράντου

Διδάσκοντες και Διδασκόμενοι σε περιβάλλοντα ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: εφαρμογές και υποστήριξη

Εισαγωγή

Μια χωριάτικη αγορά του 21^{ου} αιώνα, όπου άνθρωποι και υπολογιστές πωλούν, αγοράζουν και ανταλλάσσουν ελεύθερα πληροφορίες και υπηρεσίες πληροφορίας, οραματιζόταν το 1981 ο Μιχάλης Δερτούζος.

Η «Πληροφοριακή Αγορά», θεωρούσε ότι θα αλλάξει τον ρόλο των σχολείων, των Πανεπιστημίων και της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Θεωρούσε ότι σε μερικές περιπτώσεις η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση θα έχει σημαντικό νόημα. Για τον κύριο όγκο της εκπαίδευσης ωστόσο προβληματιζόταν αν οι προσεγγίσεις εξ Αποστάσεως μάθησης θα αποδίδουν το ίδιο καλά με τα παραδοσιακά μαθησιακά πλαίσια, πιστεύοντας ότι η εκπαίδευση δεν είναι απλά μετάδοση γνώσης από δασκάλους σε μαθητές, είναι κάτι πολύ περισσότερο.

Ως εκπαιδευτικός μπορώ να πω από πρώτο χέρι, ότι το να ανάβεις τη φωτιά της μάθησης στις καρδιές των μαθητών, να τους παρέχεις ήρωες-στόχους και να χτίζεις δεσμούς δασκάλου με μαθητή, είναι οι πιο κρίσιμοι παράγοντες για επιτυχή μάθηση [...] Αν η «Πληροφοριακή Αγορά» μπορεί να βελτιώσει ριζικά τον τομέα της μάθησης, η αφοσίωση και η ικανότητα των δασκάλων θα εξακολουθήσει να είναι το σημαντικότερο εκπαιδευτικό εργαλείο.

(Δερτούζος, 1998)

Στα συστήματα εξΑΕ ένα νέο πλαίσιο εκπαίδευσης αναδύεται συνεπώς, ένας νέος ρόλος του διδάσκοντα με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Το έργο και οι δεξιότητες που απαιτούνται από έναν διδάσκοντα στην εξΑΕ διαφέρουν από αυτές ενός διδάσκοντα σε ένα συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης, «εφόσον διαφέρουν οι συνθήκες μέσα στις οποίες συντελείται η διδασκαλία και η μάθηση» (Λιοναράκης, 2006). Ο νέος ρόλος σε σχέση με τον συμβατικό, προσανατολίζεται και στοχεύει προς μία αυτο-ρυθμιζόμενη μάθηση μέσα από την ολόπλευρη αξιοποίηση των επιμέρους διεργασιών της εξΑΕ της επικοινωνίας, συμβουλευτικής και υποστήριξης. Πραγματοποιείται έτσι μια μεγάλη μετακίνηση από παλιά πρότυπα διδακτικής διαδικασίας προς τη δημιουργία ενός νέου προτύπου διδάσκοντα που υποστηρίζει και ενθαρρύνει συνεχώς την προσπάθεια των διδασκομένων από απόσταση, ώστε «η παράμετρος της απόστασης να μη θεωρείται ως γεωγραφική αλλά ως παιδαγωγική» (Moore, 1980). Ο νέος ρόλος είναι κρίσιμος και πολύπλοκος σε τυπικές και μη τυπικές διαδικασίες με ζητούμενο την αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο ενός συστήματος ΑεξΑΕ και απαιτεί ένα μοναδικό σύνολο επαγγελματικών ικανοτήτων.

Ο νέος ρόλος προκαλεί την αμφισβήτηση της «εξουσίας του δασκάλου» της «από καθέδρας διδασκαλίας» και «το νεφελώδες του νέου ρόλου δημιουργεί συχνά ένα φόβητρο στους εκπαιδευτικούς φορείς» (Dillenbourg, 1999). Παρά του ότι η Παιδαγωγική Επιστήμη είναι μια επιστήμη «αλλαγής», ακόμα και στις πιο τολμηρές

στιγμές και προθέσεις, η «παλιά καλή συνήθεια» του ρόλου του διδάσκοντα με τη συμβατική έννοια καιροφυλακτεί να αναδυθεί. Η διδασκαλία είναι μια περίπλοκη και συχνά απρόβλεπτη διαδικασία. Ο συμβατικός ρόλος, με την έννοια της από καθέδρας διδασκαλίας, του μοναδικού κατόχου της προς μετάδοση γνώσης, έχει ρίζες σε ένα ευρύτερο πλαίσιο συστημάτων και των ιδεολογιών που κυριαρχούν σε αυτά. Στο ίδιο πλαίσιο περιλαμβάνονται όλοι οι εμπλεκόμενοι ρόλοι και η ευρύτερη κοινωνία μέσα στην οποία επιχειρούνται οι αλλαγές. Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων είναι επίσης πολλαπλός και συνδυάζει πράξεις, ενέργειες και συμπεριφορές, οι οποίες τον καθιστούν *συντονιστή, καταλύτη, διαμεσολαβητή, καθοδηγητή μάθησης, υποστηρικτή-εμπυχωτή*, ανάλογα με τις συνθήκες και τη δυναμική των σχέσεων που έχουν αναπτυχθεί στην ομάδα των εκπαιδευομένων.

Στο πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα για τον διδάσκοντα στην εξΑΕ ακούγονται συχνά πληθώρα όρων όπως, «καθηγητής», «καθηγητής-σύμβουλος», «διευκολυντής», «μέντωρ», «εκπαιδευτής» στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, «teacher», «tutor» κυρίως στην αγγλική ορολογία, «mentor», «facilitator», «guide», «instructor» στην αμερικανική ορολογία.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Αφού ολοκληρώσετε τη παρούσα εβδομάδα μελέτης, θα πρέπει να είστε σε θέση να:

1. συζητάτε τη θεματολογία και το υλικό που καλείστε να μελετήσετε, το οποίο είναι κατανοητό σε εβδομαδιαία τμήματα
2. χρησιμοποιείτε το εκπαιδευτικό περιβάλλον της θεματικής ενότητας
3. θέτετε προβληματισμούς για τον ρόλο του διδάσκοντα σε περιβάλλον εξΑΕ.

Έννοιες - κλειδιά

Διδάσκων στην εξΑΕ, ρόλος διδάσκοντα στην εξΑΕ, Πανεπιστήμιο & εξΑΕ, εκπαίδευση ενηλίκων, υποστήριξη διδασκομένων, επικοινωνία, αυτονομία, αλληλεπίδραση, ακαδημαϊκή γραφή, διπλωματική εργασία, τηλεδιάσκεψη, ομαδική συμβουλευτική συνάντηση

Φόρουμ - Συμμετοχή σε συζήτηση

Προκειμένου να γνωριστείτε τόσο μεταξύ σας όσο και με τον/την Καθηγητή/τρια-Σύμβουλο καθώς και για να χτιστεί μια εποικοδομητική σχέση εμπιστοσύνης, ανταλλαγής απόψεων και συνεργασίας, μεταβείτε στο χώρο συζητήσεων με θέμα «**Καλωσόρισμα στη ΕΤΑ53**» και γράψτε λίγα λόγια για τον εαυτό σας.

Επιπλέον, στον χώρο συζητήσεων με θέμα «**Διδάσκοντας στην εξΑΕ**», μπορείτε να διατυπώσετε τις σκέψεις σας και να απαντήσετε στα θέματα που προτείνονται πιο κάτω.

- Είναι απαραίτητος ο διδάσκων στην εξΑΕ; Αν ναι, ποιος είναι ο ρόλος του;
- Μπορεί ο διδάσκων να υποκατασταθεί εν μέρει ή καθολικά από το εκπαιδευτικό υλικό ή την τεχνολογία;
- Ποια είναι η προστιθέμενη αξία των παρεμβάσεών του;
- Ποια χαρακτηριστικά και ποιες δεξιότητες διασφαλίζουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα στο έργο του;

Τέλος, στον χώρο συζητήσεων με θέμα «**Προσδοκίες από τη Θεματική Ενότητα**», μπορείτε να αναφέρετε ποιοι είναι οι στόχοι σας από την παρούσα Θεματική Ενότητα και ποιες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις προσδοκάτε να αποκτήσετε με την ολοκλήρωσή της.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Δερτούζος, Μ. (1998). *Τι μέλλει γενέσθαι*. Νέα Σύνορα-Α.Α.Λιβάνη, Αθήνα 1998.

Dillenbourg, P. (1999). What do you mean by collaborative learning? In P. Dillenbourg (Ed), *Collaborative-learning: Cognitive and Computational Approaches*. (pp.1-19). Oxford: Elsevier.

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση – Στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σσ. 7-41). Αθήνα: Προπομπός.

Παπαδημητρίου, Σ., (2014). *Ο ρόλος του καθηγητή-συμβούλου και η ανάπτυξη μηχανισμού υποστήριξης του σε περιβάλλον Συνεργατικής Μάθησης στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Διδακτορική διατριβή. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε στις 28 Ιανουαρίου, 2021 από <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/38040#page/1/mode/2up>

